

Сурхульчирт бичмр көдлмш кегүлхин тускар

Хальмг келиг сурһлһн болн түүг сурхульчирин медлһн жил ирвэс ясрад йовна. Болв өдгэ цагт мана школмудар хальмг кел сурһлһнд кест төрмүдэр нег эдл неквр уга. Тер учрар багшир тер төрмүдиг олн зүсэр хайлна. Тер дотр сурхульчирин бичмр көдлмшин тускар нег эдл неквр тэвх зөвтөвдн. Үлгүрлхд, теградин һадр деер бичлһиг, сарөдрэн бичлһиг, ямаран болв чигн бичмр көдлмш үнлһниг (оценка) цуг школмудар нег эдл кевэр кедг болх кертгэ.

Мана республикин багшир ин медрл өөдлүлһнэ институт багширт дөн болх седвэрэр „Багшт өгчэх селвг“ гидг методикһн хуранһу барлж һарһжана. Тер хуранһуд сурхульчирт бичмр көдлмш келгүлхин тускар заавр өггдж бээнэ. Эн заавр цаг зуурин һардврин төлэ, болв чигн өдгэ цагт багширт ик кертгэ заавр. Хальмг келнэ тетрадин һадр деер орсаһар бичэтэ үгмүдинь олзлж, иим бээдлтэ һэр күцэж бичхмн гиж келгджэнэ. Үлгүрлхд:

Тетрадь

длһ..... хальмг келнэ.....
учени..... 2-дгч классин.....
Элстин 1-дгч дундин школин
..... сурхульч.....
Доржин Церн.

Эн метэр арифметикин тетрадьт бас бичүлхмн. Сурхульчирин нериг нерэдгч киискврт бичүлхмн. Өдр сариг багшир олн янзтаһар бичүлнэ. Ода терүг нег бээдлтэһэр бичиг болхмн. Эклц классин сурхульчирин хальмг келнэ болн арифметикин тетрадьтн өдрсаринь иигж бичүлхмн (үлгүрлхд):

Ноябрин 5.

Болв V-VII классмудин сур-

хульчирар өдр-саринь үгэр бичүлхмн. Үлгүрлхд:

Ноябрин тавн.

Өдр саринь бичүлснэ дару ямаран чигн бичмр көдлмш эклж күцэхэсн өмн тер көдлмшин неринь бичүлхмн: „Классин көдлмш“, эс гиж:

„Герин көдлмш“

Герин эс гиж классин көдлмш гиж бичснэ хөөн, эрк биц шинэс күцэх темин нер эс гиж дамшлһна номер бичүлхмн. Үлгүрлхд, ним янзтаһар:

Ноябрин 5

Классин көдлмш.

Зэнгин үгмүд.

Эс гиж:

Ноябрин 5.

Герин көдлмш.

45 дгч дамшлһн.

Сурхульчирин бичмр көдлмш дигтэ дарата, цевр, сэн болх зөвтэ. Энүнэ тускар нег эдл неквр тэвхлэ, сурхульчирин төрски келэн медлһн сэн болхнь лавта. Тер учрар сурхульчирин бичмр көдлмш үнлһнэ тускар, тер дотр диктант үнлһһэр ним заавр өггджэнэ.

1-дгч класст сурхулин жилин түрүн өрөлин чилгчэр диктант 10—15 үгэс бичгдх зөвтэ; сурхулин жилин чилгчэр—18—20 үгэс.

2-дгч класст 30—40 үгэс бичхмн.

3-дгч класст 45—50 үгэс бичхмн.

4-дгч класст 65—70 үгэс бичхмн.

5-7-дгч класст 80—90 үгэс бичхмн.

8-10 дгч класст 100—110 үгэс бичхмн.

Диктантин үгмүд класс болһнд тооһарн болн күнд гиигнэһн тал-талдан болх зөвтэ.

Диктантин үгмүд сурхульчирт темдгтэ, медгдг үгмүд

болх зөвтэ. Кемр, медгдг үг орхла, түүг багш доска бичэд, цээлһж өгх зөвтэ.

Сурхульчирин бичмр көдлмшинг, тер дотр диктантинг, шүүж шалһж темдг чикэр тэвһн (үнлһн) ик чинртэ көдлмш. Эн көдлмшинг багш болһамжтаһар, чикэр кех зөвтэ.

1-IV классмудин сурхульчирин бичмр көдлмшт (диктант) ним темдгүд тэвхмн:

„5“ — гисн темдг сээнэр, цеврэр, үзгүдинь чикэр, нег чигн эндү угаһар бичсн көдлмшт тэвхмн.

„4“ — гисн темдг сээнэр, цеврэр, үзгүдинь чикэр бичсн, болв хойр чикэр бичлһнэ (орфографическ) хойр түдлһнэ (знак препинания) эндү һарһсн көдлмшт тэвхмн.

„3“ — гисн темдг цеврэр бичсн, болв тави чикэр бичлһнэ, хойр-һурви түдлһнэ эндү һарһсн көдлмшт тэвхмн.

„2“ — гисн темдг бузрар, үзгүдинь мууһар бичсн деерэ нээми-йисн чикэр бичлһнэ, һурви-дөрви түдлһнэ эн һарһсн көдлмшт тэвхмн.

„1“ — гисн темдг — һарһсн эндүснь „2“ гисн темдгинэс ик болад, чиклхд күчр болхла, тэвхмн.

Кемр көдлмш йир бузрар, үзгүдинь тодрха бишэр бичгдсн болхла, эндү уга болв чигн, чинринь нег баллд баһрулхмн. V-X классин багшир эврэн кирцэд, эн темдгүдиг олзлх зөвтэ.

Багшир эврэнн көдлмштэн эн заавриг олзлсн деерэн, энүгэр ямаран болв чигн дуту-дунд харһхла, багширин медрл өөдлүлһнэ институтд селвгэн бичцхэти.

БЕМБЭН Н.

Хальмг келнэ кабинетин ахлач.